

Nr 263.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 29 maj 1912.
» » » i Andra kammaren den 29 maj 1912.

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående åtgärder mot jordkulturens ödeläggelse genom försumpning.

(Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 23.)
(Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 10.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har, under framhållande af att i vårt land funnes försumpade marker; å hvilka man icke äfven efter genomförd torrläggning åtminstone icke på mansåldrar kunde vänta någon kultur, men som dock i sitt nu befintliga skick fortfarande växte ut och spridde omkring sig ödeläggelse, hemstälts om föranstaltande af utredning rörande de åtgärder, som borde och kunde vidtagas till förhindrande af jordkulturens fortgående ödeläggelse genom försumpning, företrädesvis å sådana trakter inom landet, där dessa försumpningar redan fått den utsträckning och omfattning, att enskildes krafter och förmåga att verksamt ingripa uppenbarligen äro otillräckliga.

Den i förevarande motion behandlade frågan har redan förut varit föremål för en af Eders Kungl. Maj:ts föranstaltad utredning genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landbruksstyrelsen, hvilka myndigheter, efter det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga län m. fl. blifvit hörda, den 14 maj 1906 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande. Af den därvid förebrägte utredningen ansågo myndigheterna

framgå, att i de län, där sankmarker till betydligare antal eller af större omfattning förekomme, ett trängande behof af åtminstone de större sankmarkernas utdikning genom statens direkta medverkan gjorde sig gällande.

I afseende å sättet för statens ingripande ansågo myndigheterna, att inga andra dylika företag borde göras till föremål härför än sådana, som vore för enskilde alltför litet lönande eller utförbara äfven med hjälp af vanliga statsbidrag, och att staten borde, utan att ingå i några sammanslutningar, inköpa sumpmark af afsedd beskaffenhet jämte erforderlig del af omgifvande fastmark, samt därefter själf bekosta afdikningen. Vidare hafva myndigheterna framhållit nödvändigheten af att det hela erhöles en enhetlig, kraftig ledning, samt att en samverkan åstadkommes mellan, å ena sidan, statsorgan, i hvars uppgifter borde ingå, utom sumpmarkernas förvärfvande och afdikning, jämväl deras framtida tillgodogörande, och å andra sidan inom orterna inrättade kommissioner eller nämnder, som skulle hafva att vidtaga förberedande åtgärder, så att lämpliga sumpmarker åt staten hembjödtes, och tillhandgås med upplysningar och utredningar i ämnet m. m. Beträffande de medel, som för ifrågavarande ändamål erfordrades, hafva myndigheterna anfört, att målet icke kunde vinnas på en gång, utan först efter en längre tid och sålunda med anlitande af medel, som under samma tid måste finnas tillgängliga, vare sig detta skedde genom bildandet af en fond eller genom tid efter annan beviljade anslag. Emellertid synes det icke vara möjligt eller ens behöfligt att inköpa mossmarken i hela dess omfattning, ehuru visserligen sådant i de flesta fall torde vara önskligt. Om staten också icke blefve ägare af hela den vattendränkta marken, kunde nämligen staten liksom hvarje enskild jordägare på grund af gällande dikningslag åvägbringa vattenafledningen. Med hänsyn härtill beräknades de af myndigheterna för ifrågavarande ändamål erforderliga ansedda medlen till minst 100,000 kronor årligen; och borde för uppnående af något afsevärdt resultat till en början på en gång beredas ett anslagsbelopp å 500,000 kronor att för en tidsperiod af 5 år utgå med 100,000 kronor om året, med rätt dock för Eders Kungl. Maj:t att redan under ett föregående år anvisa det närmast påföljande årets eller ett eller flera följande års anslag.

För vinnande af ytterligare upplysning om ifrågavarande försumpnings utbredning, hastigheten i desammas fortskridande och möjligheten att genom nuvarande anslag uppnå det af motionären åsyftade ändamålet

har Riksdagens vederbörande utskott införskaffat yttranden från ej mindre svenska mosskulturföreningen än äfven från väg- och vattenbyggnads- samt landtbruksstyrelsen gemensamt.

Den på sådant sätt och i öfrigt inom Riksdagen förebragta utredningen synes gifva vid handen, att frågan om jordkulturens ödeläggelse genom försumpning är af allvarlig beskaffenhet, i det att icke blott själfva den försumpade arealen blir otjänlig till kultur, utan äfven den kringliggande jorden förminskas högst afsevärdt i värde genom sankmarkernas frostförande beskaffenhet. Tillräcklig anledning torde därför förefinnas till ett allvarligt ingripande, helst försumpningen af mark inom vårt land synes stadd i raskt fortskridande samt mossarna hastigt växa och tränga in på den skogbärande marken.

Härtill kommer som ett ytterligare starkt skäl för vidtagande af effektiva försvarsåtgärder, att genom ett energiskt ingripande stora ekonomiska fördelar både för det allmänna och för enskilda äro att vinna.

Af utredningen i ämnet framgår vidare, att nu befintliga afdikningsanslag och odlingslånefonder, utom det att de äro ämnade att underlätta sådana företag, som inom en jämförelsevis nära liggande framtid kunna blifva direkt lönande för den enskilde, icke äro för i förevarande motion afsedda ändamål tillräckliga.

Riksdagen anser därför, att särskilda åtgärder böra af staten vidtagas i motionens syfte. Därvid torde framför allt komma i fråga upptagande af stora afloppskanaler genom de af försumpningen mest hotade bygderna.

Beträffande sättet för statens ingripande får Riksdagen ansluta sig till hvad i utlåtandet från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen den 14 maj 1906 anförts.

Genom ett ingripande från statens sida på angifna sätt kunde staten, samtidigt som den kraftigt befordrade ortens enskilda näringslif, möjligen äfven bereda sig själf ökad tillgång till brännstoff samt åstadkomma nya kronoparkskomplexer, i den mån de försumpade markerna kunna öfverföras till skogbärande.

Innan medel beredas för sådana åtgärder från statens sida mot den pågående markförsumpningen, är det emellertid önskligt, att en sakkunnig undersökning kommer till stånd rörande försumpningens omfattning och fortskridande, så att åtgärderna från början kunna inriktas på de punkter, där faran för framtiden är störst.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det Eders

Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning angående lämpliga åtgärder till förhindrande af jordkulturens fortgående ödeläggelse genom försumpning, företrädesvis å sådana trakter inom landet, där dessa försumpningar redan fått den utsträckning och omfattning, att enskildes krafter och förmåga att verksamt ingripa uppenbarligen äro otillräckliga, samt att Eders Kungl. Maj:t därefter måtte för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 29 maj 1912.

Med undersåtlig vördnad.
